

Pesten voor "DUMMIES"

Vak:

Opgroeien in een veranderende omgeving

Docent:

Pien van Langen

Studenten:

Esther Hekkenberg

Brigitte van Hout

Anita Kloek

Nel de Vries-Koeman

Inhoudsopgave

1. Inleiding
2. Onderzoeksvraag en deelvragen
3. Hoofdstuk 1: De rol van de pester en gepeste
 - a. Het profiel van een pester
 - i. *Welke redenen kan iemand hebben om te gaan pesten?*
 - ii. *Waarin verschilt de cyberpester van de "gewone pester"?*
 - b. Het profiel van de cyberpester
 - c. Meelopers en toekijkers
 - d. Het profiel van een slachtoffer
 - e. De gevolgen van (cyber)pesten
 - f. Wat kan het slachtoffer doen?
4. De rol van de ouder
 - a. Hoe kunnen ouders weten of hun kind gepest wordt via Internet?
 - b. Hoe kunnen ouders cyberpesten voorkomen of mee helpen oplossen?
 - c. Tips voor ouders bij cyberpesten thuis/op school
5. De rol van de docent en de school
 - a. De rol van de school
 - b. Hoe vaak komt cyberpesten voor op scholen?
 - c. Hoe herkent een docent cyberpesten?
 - d. Wat kan de school doen?
 - e. Wie kan een rol spelen?
 - f. Hoe kun je als docent cyberpesten aanpakken?
6. Conclusie en aanbevelingen
7. Begrippenlijst
8. Bronnen
9. Bijlagen (interviews)

1. Inleiding

Pesten, we weten allemaal wat dat is. Als we terugdenken aan onze kindertijd is het iets wat we allemaal meegemaakt hebben. Misschien werden we gepest, misschien waren we de pestkop zelf. Het betrof veelal verbaal pesten: "dikzak", "rooie", "brillenjood". Of aan het niet mee laten spelen van steeds weer dezelfde kinderen. We herinneren ons vast ook nog wel de tong uitsteken en aan de haren trekken. Toentertijd was pesten onschuldig als je het vergelijkt met het huidige pesten. Het vroegere pesten bestaat natuurlijk nog steeds. Het pestgedrag is echter met de tijd meegegaan en heeft zich ontwikkeld. Het cyberpesten is ontstaan. Moeilijker te controleren, veelal anoniem maar bovenal heel bedreigend. De wereld is veranderd. De kinderen van tegenwoordig zijn veel met de moderne communicatiemiddelen bezig. Zij weten hier veel meer van dan de gemiddelde volwassene. Wij zijn de "Dummies" uit de titel!

Want wat is nu cyberpesten?

Door de opkomst van internet en de mobiele telefonie hebben pesters nieuwe middelen in handen gekregen om slachtoffers het leven zuur te maken.

Op de computer komt opeens een foto van je kind met akelige tekst of een gemanipuleerde foto met negatieve uitingen, een mailtje met beledigingen of bedreigingen. Ditzelfde kan ook via de mobiele telefoon en het is allemaal snel verspreid onder de contactpersonen.

De jongeren zelf vinden vaak dat ze een geintje uithalen en zien niet in hoeveel schade ze de slachtoffers berokkenen. Het verschil tussen een grapje en pesten zien ze niet.

Internet lijkt voor de jeugd tegenwoordig zo goed als onmisbaar, zowel thuis als op school. In 2007 is 98% van alle kinderen online, 88% internet dagelijks thuis*. Kinderen bezoeken internetsites of maken gebruik van MSN.

MSN is te beschouwen als een nieuwe manier van communiceren, kinderen kunnen thuis blijven en elkaar toch gemakkelijk bereiken en met elkaar in gesprek gaan.

Om de jeugd van tegenwoordig goed te kunnen begrijpen is het belangrijk je te verplaatsen in de leefwereld van kinderen, begrip van het computergebruik en vooral van MSN is dan ook van belang. Ook bij het omgaan met internet hebben ouders een taak als opvoeder. De grootste vijand van kinderen is namelijk onwetendheid van ouders. Ouders en docenten zouden zich moeten verdiepen in wat de mogelijkheden en (mogelijke) risico's zijn van MSN. Verder zou het internet gebruik ook op dezelfde manier besproken moeten worden als andere onderwerpen waar ouders met hun kinderen over praten.

19% van de gevraagde kinderen en 33% van de gevraagde jongeren blijkt wel eens last te hebben van pesten via e-mail of sms. 2% van de kinderen en 3% van de jongeren zegt zelf wel eens te treiteren via e-mail of sms. 10% van de kinderen en 3% van de jongeren kent een ander kind dat op deze manier gepest wordt**.

* Cijfers uit het boek Pandora's mailbox

** Steekproef De Kinderconsument i.s.m. Surfkids, juli 2001 (125 kinderen deden mee)

Voor dit werkstuk hebben wij gesproken met Klaartje Haar dochter Erica is slachtoffer geweest van pesten waaronder ook van cyberpesten. Haar verhaal is indrukwekkend. De rol van de school was in dit verhaal veel te passief. Gelukkig gaat het nu weer goed met Erica en zijn de pesterijen gestopt sinds zij op een andere school zit. Tijdens onze presentatie op school hebben wij onze medestudenten gevraagd wat zij in deze situatie anders hadden willen doen. Wat hadden de school, de ouders en Erica anders kunnen doen? De uitkomst op deze vragen en het interview vindt u in de bijlagen.

Verder zijn we bij een ouderavond geweest die specifiek informatie gaf over dit onderwerp. De avond was georganiseerd door stichting "de kinderconsument" en leverde een heel herkenbaar beeld op van de onwetendheid van ons volwassenen op dit gebied. Tijdens deze avond werd vooral duidelijk hoe belangrijk het is dat je als ouder op de hoogte bent en blijft van de mogelijkheden op het internet. Dit gaat natuurlijk ook op voor de docenten.

In navolging op deze ouderavond hebben wij de heer B. Delver geïnterviewd. Hij is de schrijver van onder andere "Vet veilig internet" en "Pesten is laf, Cyberpesten is laffer". Ook dit interview hebben wij als bijlage toegevoegd.

Om de rol van de school te beschrijven hebben we ook 2 interviews gehad met vertrouwenspersonen van het ROC in Hoorn en in Alkmaar. Deze vindt u als bijlage terug.

De volgende personen die een bijdrage aan dit werkstuk geleverd hebben willen wij hierbij bedanken:

- Klaartje de Boer, ouder van een gepest kind (fictieve naam)
- De heer B. Delver (directeur van Stichting "De Kinderconsument")
- Scholengemeenschap Willen Bleau Alkmaar voor deelname aan een ouderavond over cyberpesten
- Lenie Willers (vertrouwenspersoon Horizoncollege Alkmaar)
- Tom Langendijk (medewerker Open leer Centrum Horizoncollege Alkmaar)
- Luciënne Bosch (vertrouwenspersoon Horizoncollege Hoorn)
- Onze medeleerlingen van de deeltijd Lerarenopleiding Gezondheidszorg en Welzijn/INHOLLAND -Amsterdam

2. Onderzoeksvraag en deelvragen

CYBERPESTEN, HOE GAAN WE DAAR MEE OM?

- 1.1. Waarom gaat een kind pesten, waardoor wordt iemand het gepeste kind?
- 1.2. Wat kan de rol van de ouders zijn?
- 1.3. Wat kan de rol van de school zijn?

3. De rol van de leerling, zowel pester als slachtoffer

Pesten wordt door sommigen gedaan, maar iedereen kan slachtoffer worden.

Meer dan met bepaalde eigenschappen heeft pesten te maken met de structuren waarin mensen zich bevinden. Pesten heeft vooral te maken met de manier waarop mensen met elkaar omgaan, met ongelijke machtsverhoudingen.

Toch zijn er wel factoren aanwijsbaar waardoor pesten kans krijgt te ontstaan.

a. Het profiel van een pester

Welke redenen kan iemand hebben om te gaan pesten?

- Het verbeteren van de sociale status door anderen naar beneden te trekken (Ortega, R., 2007)
- Stoer willen doen, kicken op het machtspeel. Als pesters erin slagen anderen onder druk te zetten, hebben ze het gevoel dat ze er helemaal bijhoren. Door hun pesterijen overschrijden jongeren al vroeg de sociale normen van onze maatschappij. Daardoor verglijden ze later ook makkelijker naar crimineel gedrag.
- Daarnaast verbreedert het: "wij tegen de ander". Kinderen voelen zich verbonden door deze gemeenschappelijke samenzwering. Uiteraard zijn ze stiekem trots dat zij niet tot de zwakkere broeders behoren.
- Vaak kunnen pestkoppen niet goed met grenzen omgaan. Zeker in een groep of in de anonimiteit van het internet kunnen zij hun geweten uitschakelen.
- Pesters hebben vaak zelf problemen en zoeken een zondebok om zich op af te reageren.
- Pesten ontstaat geregeld uit verveling.

Het pestgedrag lijkt op een uitwas van het biologische principe, "the survival of the fittest". De sterkste overleven ten koste van de zwakkere broeders.

Waarin verschilt de cyberpester van de "gewone pester"?

- Vaak wordt het slachtoffer van het schoolplein hier de dader.
- Je kunt mij niet zien, ik kan jou niet zien (Willard, N, M.S, J.D., 2004)
Cyberbullying kan iedereen doen, ook mensen die niet fysiek in staat zijn om dit "face to face" te doen.
- Door de anonimiteit van het cyberpesten weet iemand nooit de volle omvang van hoe hun daden anderen hebben gekwetst
- Meisjes kunnen elkaar veel beter psychologisch treiteren en kwellen. Zij neigen naar relationeel pesten, terwijl jongens nog steeds meer neigen naar het fysieke aanvallen en pesten.
- Maatschappelijk achten wij de vrijheid van meningsuiting hoog. "Ik heb het recht te zeggen wat ik wil, zonder voor de gevolgen in te hoeven staan." Dit vindt zijn weerslag in het cyberpesten.

b. Het profiel van de cyberpester

- Cyberpesters staan vaak onder invloed van hormonale veranderingen. Daarom vindt je hen vaak in de leeftijd van 12-15 jaar.
- Bij cyberpesten tref je vaak slachtoffers van offline pesten of van cyberpesten zelf. Uit onderzoek door de universiteit in Landau, Duitsland blijkt dat 16% van de mensen die bij Cyberbullying betrokken zijn zowel pester als slachtoffer is. Het kan een vorm van compensatie zijn. Bijvoorbeeld de "nerd", die overdag gepest of buitengesloten wordt en op internet zijn gram haalt.
- Meer dan 60% van de cyber-bullies zijn meisje, terwijl 52 % jongen zijn. (Qing Li, University of Calgary, 2005)
- Soms gebeurt het pesten per ongeluk. De dader ziet de reactie van het slachtoffer niet en heeft dus niet door hoe zijn of haar "plagerijen" voor de ontvanger zijn.

c. Meelopers en toekijkers

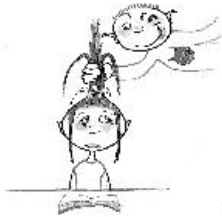
De belangrijkste reden voor kinderen om niet te reageren of in te grijpen bij (cyber)pesten is de wens om ook populair te zijn. Dit zijn de meelopers.

Voor de toekijkers speelt angst voor represaille een grote rol.

Zoals een tiener zei die ik hierover sprak: "Ik ben veel te bang dat ze in plaats van haar mij gaan pesten. Daarom kijk ik wel beter uit dan er iets van te zeggen!"

Een andere oorzaak om zich stil te houden is dat jongeren vaak denken dat volwassenen niet kunnen of willen helpen om het (cyber)pesten te stoppen. Toekijkers zijn vaak bang of voelen zich machteloos. Echter, je hoeft geen pester te zijn om bij te dragen aan iemands ellende! De pester dankt zijn bestaan mede aan de meelopers en toeschouwers. Zonder publiek is pesten niet zo "cool".

d. Het profiel van een slachtoffer

Vaak wordt gedacht dat bepaalde mensen iets doen of juist laten waardoor zij voorbestemd lijken te zijn om slachtoffer te worden. Dat zou betekenen dat zij het pesten aan zichzelf te danken hebben. Uit onderzoek blijkt dat iedereen die op het verkeerde moment op de verkeerde plaats is slachtoffer kan worden. Geloven dat alleen bepaalde types doelwit worden van pestactiviteiten geeft een vals veilig gevoel.

Wel is het zo dat kinderen die gepest worden vaak een aantal kenmerken vertonen, die door ouders feilloos worden herkend:

- Kinderen met depressieve en/of angst klachten hebben een significant grotere kans om gepest te worden.
- Weinig vrienden. Het blijkt dat vrienden bescherming bieden tegen pesters. Een eenling is meer kwetsbaar. Pesters zoeken graag iemand die weinig verweer heeft.
- "Anders" zijn. Het niet helemaal voldoen aan de norm van de groep.
- Zwakke sociale weerbaarheid.

Gezien hun zwakke positie, is vooral gedragsmatig verzet bieden niet gemakkelijk voor slachtoffers. (Leen Boschmans)

De verschillen tussen gewoon pesten en cyberpesten:

- Er zijn geen veilige plaatsen, het slachtoffer kan niet weg van de virtuele agressor.
- door de technologie is er een groter publiek bij het mobben. Hierdoor kan het zelfbeeld beschadigd worden en neemt de ondersteuning van het sociale netwerk af.
- Het geschrevene woord is nog meer kwetsend dan het gesprokene, omdat het geschrevene woord steeds weer gelezen kan worden.

- Men kan als agressor anoniem blijven en dus ongestraft.
- Cyberbullying is door volwassenen nog moeilijker op te merken dan het traditionele pesten. Ingrijpen, als het al wordt gedaan komt vaak te laat.

Om deze redenen zijn de gevolgen van het online-pesten vaak nog ernstiger dan bij het conventionele pesten.

e. De gevolgen van (cyber)pesten

Uit onderzoek door Harris Interactive in opdracht van NCPC, USA blijkt dat tieners verschillend reageren op cyberbullying: met boosheid, verwarring of onverschilligheid.

Vaak leggen de slachtoffers de oorzaak van het pesten bij zichzelf. Daarnaast schamen zij zich en voelen zich schuldig vanwege het mogelijke verdriet dat zij hun ouders aandoen.

Kinderen blijken de meeste schade op te lopen in situaties waarin zij zowel in het echte leven als online worden gepest. Uit onderzoek blijkt dat kinderen die in het echte leven worden gepest, intensiever gebruik maken van het internet. (IVO-onderzoek 2006). Zij lopen in ieder geval dus meer risico op online pesterijen. Aan de andere kant kunnen zij hun sociale contacten door intensief MSN'en uitbreiden.

Gevolgen kunnen zijn:

- Problemen met zelfvertrouwen en zelfbeeld.
- Schoolproblemen, bijvoorbeeld het vermijden van school en leerproblemen
- Depressie en angst. Welke in het uiterste geval zelfs kunnen leiden tot moord of zelfmoord.
- Psychosomatische en psychosociale gezondheidsklachten lopen door tot in het volwassen leven
- Onderzoek heeft aangetoond dat kinderen die gepest worden, later vaker meer introvert reageren, moeilijker vertrouwelijke relaties aangaan en meer neigen tot depressies. Pestkoppen echter zouden tot vier keer meer het risico lopen om in de criminaliteit te belanden. (Emmerechts, 1999).

In een interview met Nancy Willard (directrice van het Center for Safe and Responsible Use of the Internet) zegt zij: "Online-Kommunikation kann extrem bosartig sein. Es gibt keinen Ausweg für die, die online gemobbt werden.

Es wird vermutet, dass Cyberbullying deshalb so einen grossen emotionalen Schaden verursacht, weil man nicht weiss, wem man trauen kann. Ebenso ist die weite Verbreitung des verletzenden Materials ausschlaggebend".

f. Wat kan een slachtoffer doen?

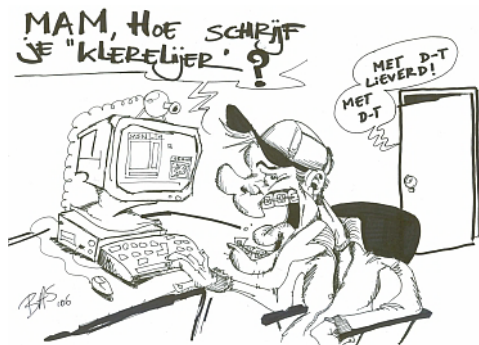
Preventie:

- Zichzelf beschermen. Nooit informatie of beelden vrijgeven die ooit tegen je gebruikt kunnen worden. Wees voorzichtig met je privé-gegevens op internet.
- Verzin ingewikkelde wachtwoorden en neem een verzonnen nick- of e-mailnaam.
- Zorg ervoor dat je nicknames, e-mailadressen, inlognamen en wachtwoorden verwijdert als je uitlogt (b.v. op school of internetcafé).
- Cyberbully - boodschappen niet doorsturen naar anderen.

Aanpak bij bullying

- Er zijn allerlei technische mogelijkheden om pesters te blokkeren. Zie hiervoor bijvoorbeeld Pandora's mailbox 2003, zie bronvermelding of <http://www.kinderconsument.nl/>.
- Hulp invoeren van een volwassene.
- Blokkeer de pester indien mogelijk
- Praten met de pesters, vertellen welk effect het pesten heeft.

4. De rol van de ouders

a. Hoe kunnen ouders weten of hun kind gepest wordt via internet?

Uit Onderzoekgegevens Open universiteit Nederland Persrapport "Cyberpesten: Big Deal" 25 april 2006, (Dit onderzoek is uitgevoerd in opdracht van GGD Zuid Limburg):
" **Inschatting van ouders van zelf pesten en gepest worden**"

De meeste ouders denken dat **hun kind niet zelf pest** op het internet... .

Bijna een tiende van de ouders weet niet of hun kind pest. Ouders van Basisonderwijs verschillen niet significant van die van Voortgezet Onderwijs leerlingen in de inschatting van het pestgedrag van hun kind op internet.

De meeste ouders denken dat **hun kind niet wordt gepest** op het internet... Ouders van Basisonderwijs leerlingen verschillen niet van die van Voortgezet Onderwijsleerlingen in hun inschatting van de mate waarin hun kind wordt gepest.

Het lijkt erop dat ouders zowel het zelf pesten als het gepest worden van hun kinderen onderschatten. Dit lijkt het sterkst in het Basisonderwijs.

Wat verder blijkt uit dit onderzoek is dat over de dader van het pesten via internet de meeste Voortgezet Onderwijsleerlingen melden dat dit iemand van buiten de school is, terwijl de meeste Basisonderwijsleerlingen iemand uit de klas als dader aanmerken".

Eigenlijk weet je alleen of je kind gepest wordt, als je dit als ouder feitelijk gehoord hebt van je kind.

Heeft hij/zij dit verteld, dat kun je er zelf over nadenken en bespreken met je eventuele partner of iemand anders (vriendin, moeder, leerkracht, mentor, etc) wat je hier mee kan. Dit kun je vervolgens, of voorafgaand hieraan, met je kind bespreken.

Het kan natuurlijk ook zo zijn dat je signalen opvangt van je kind waardoor je vermoedt dat er iets aan de hand is. Deze signalen kunnen bijvoorbeeld zijn dat het kind extra stil is, geheimzinnig doet. Maar het kan ook zijn dat je niets merkt aan het kind. Van belang is dat je altijd in gesprek blijft met je kind over zaken die hem/haar bezighouden.

Wanneer je als ouders weet hoe, wat en wanneer je kind gepest wordt kun je het kind steunen en helpen het pesten te stoppen.

Hoe dit kan hangt af van waar en wanneer dit pesten plaatsvindt.

Is dit alleen thuis of ook op school? Is dit met vrienden van de sportclub of klasgenoten? Het is in ieder geval van belang als ouder met je kind er over te praten en zonodig de school, de sportclub of andere ouders (van de pester bijvoorbeeld) er bij te betrekken.

Regelmatig de tijd nemen om als ouder gewoon thuis te zijn en met je kind contact te maken is hierbij van essentieel belang.

" Ouders mogen zich er nooit vanaf maken. Ook met al dat nieuws moeten ze opvoeden. "Kinderen hebben hun ouders nodig" (uit "Pesten is laf")

Hoe vervelend kinderen het ook vinden wanneer hun ouders zich bemoeien met dit online vriendencontact, het blijft noodzakelijk dat ouders regelmatig meekijken met hun kind naar de manier waarop het zich aan de wereld toont.

(uit Praten met je Puber "-Annette Heffels)

Op het internet is veel te vinden over de rol van ouders bij internetpesten.

Hulp voor ouders is bijvoorbeeld te vinden via: www.ouders.nl of www.delfos.nl/luister.html

Ook kun je als ouder een ouderavond bijwonen van de kinderconsument / www.kinderconsument.nl Of bellen met de opvoedingstelefoon: Tel: 070-2223330
Email: reacties@opvoedingstelefoon.be - www.opvoedingstelefoon.nl

b. Hoe kunnen ouders cyberpesten voorkomen of mee helpen oplossen?

Cyberpesten kun je als ouders niet echt voorkomen.

Het kan namelijk altijd gebeuren dat er iemand is die je kind pest via internet.

Wel kan je als ouders er regelmatig over praten met je kind.

37 % van de kinderen vraagt steun aan de ouders. De rest van de kinderen vraagt steun aan vrienden.

Waarom vragen kinderen zo weinig steun? Dit komt vaak door schaamte van het kind zelf: "Het is mijn eigen schuld dat ik gepest word".

Waarom vragen kinderen meer steun aan vrienden? Dit is omdat zij elkaar begrijpen. De peergroep is immers in de puberleeftijd erg belangrijk, vaak belangrijker dan de rol van de ouders.

Kinderen onder elkaar kunnen elkaar ook helpen maar vaak is het toch nodig dat er een volwassene meedenkt/ erbij betrokken wordt al het gaat om echt pesten.

Als ouder is het belangrijk onderwerpen als privacy en respect te bespreken ook in verband met internet/MSN. Ook kun je er achter komen wat je kind denkt over deze onderwerpen en zonodig hier wat in bijsturen. (opvoeden)

Technische mogelijkheden om bijvoorbeeld zelf ongewenste e-mail te blokkeren: bij het e-mail programma Outlook zit een knop waarmee u ongewenst e-mail voortaan kunt blokkeren. Zoek onder de helptoets bij ongewenste e-mail .

c. Tips voor ouders

- Toon interesse voor de leefwereld van uw kind op internet.
- Zorg ervoor dat internet (chatten, e-mail en dergelijke) bij u thuis een gewoon gespreksonderwerp wordt.
- Stel regels op voor het computer/internetgebruik bij u thuis. Voor kinderen in de basisschoolleeftijd zullen dit andere regels zijn dan kinderen van 14-17 jaar.
- Geef aan wat de consequenties zijn voor het overtreden van deze regels.
- Leer van uw kinderen.
- Praat met je kinderen over de leuke en mindere leuke dingen van het internet.
- Zet bij (basisschool) kinderen de computer in een ruimte waar u toegang heeft. U moet kunnen opvoeden en dus weten wat uw kind doet. Uw kind mag zich niet opsluiten met de computer. Zet de computer binnen gehoor en gezichtafstand.
- Laat weten dat pesten voor u ontoelaatbaar is.
- Leer uw kind ook eens niét te reageren (dus niet te oordelen).
- Bouw aan eigenwaarde van het kind.
- Geef het goede voorbeeld (Treedt andere mensen met respect tegemoet)
- Ga op een cursus cybercoaching zie www.cybercoaching.nl
- Als je kind vervelende e-mail krijgt, vraag dan om een "bewijs".
Doe dit op een open en vriendelijke manier. Het kind moet zich niet schuldig voelen. Maar bewijs is de grond waarop stappen ondernomen kunnen worden. Als je aangifte wilt doen bij de politie is bewijs ook nodig.
- Hamer er bij uw kind op dat zij/hij niet zijn emailadres aan iedereen geeft.
- Lees liever geen e-mail van je kind. Wel een gesprek beginnen over wat er leuk is op internet en wat minder leuk.
- Als uw kind ongewenst e-mail krijgt (pesten of dreigen) kunt u hiermee naar de provider stappen. De provider (hotmail bijvoorbeeld) is de enige die de zender van dit soort mail kan achter halen.
- U kunt naar de politie gaan: opnieuw met het bewijsmateriaal. Stalking of bedreiging is strafbaar, ook via e-mail.
- U kunt ook naar de school of sportclub stappen. Vaak weet uw kind waar de dader gezocht moet worden als hij/zij wordt gepest. Ga het na en doe er wat aan. Laat uw kind er niet alleen mee zitten en zeg niet: "Het gaat wel weer over".
Juist het krijgen van e-mail is persoonlijk en uw kind heeft het recht achter de computer te zitten en post te lezen.
- Belangrijk is dat je overlegt met je kind wat je wel kan doen bij het cyberpesten. Ga bijvoorbeeld naar school. Koppel wel terug naar het kind.
Vraag naar eigen oplossingen van het kind.
- Zorg ervoor dat u bereikbaar bent voor uw kind. Zoek een evenwicht tussen privacy en bescherming.

5. De rol van de docent en de school bij cyberpesten.

a. De rol van de school.

In het basis- en voortgezet onderwijs, sinds de invoering van de basisvorming, is het gebruik van de computer niet meer weg te denken. Halverwege de jaren negentig van de vorige eeuw neemt de populariteit van het internet sterk toe. Veranderingen in de samenleving en in het bedrijfsleven leiden tot een toenemende behoefte aan leren door gebruik van internet. Deze ontwikkelingen hebben een grote impact voor onderwijsinstellingen. Het competentiegericht leren heeft zijn intrede gedaan en dat vraagt een andere vorm van les geven. Een docent die gewend is om voor de klas te staan, wordt coach. Leslokalen op de basisschool en middelbare school met computers. Werkpleinen, open leer centra, wap-ruimtes (werken aan prestaties) worden gecreëerd door lokalen samen te voegen en waar met gebruik van computers wordt gewerkt. Meer dan veertig leerlingen aan het werk op een werkplein of wap-ruimte is niet ongewoon.

(wapruimte)

Deze nieuwe ontwikkelingen kennen ook een schaduwzijde. Pesten via internet (cyberpesten) neemt steeds meer toe. Werd een kind tien jaar geleden buitengesloten op het schoolplein, tegenwoordig wordt het kind via internet (msn)gepest. Dat kan buiten de school maar ook binnen de school gebeuren. Online pesten is harder. Nieuwe communicatiemiddelen bieden onder andere ruime mogelijkheden om anoniem te communiceren, wat soms het slechtste in de mens naar boven haalt. Dat geldt extra sterk voor pubers, die nog aan het ontdekken zijn hoe mensen macht kunnen uitoefenen. De docent moet belangstelling hebben in wat kinderen doen op internet. Niet alleen waar het kind op school mee bezig is, maar ook wat er buiten de school gebeurt. Iedere school in Nederland dient te zorgen voor een veilige omgeving voor de leerlingen en medewerkers. Dit is beleid vanuit de landelijke overheid. Iedere school kan daar vorm aan geven door o.a. gedragsregels en/of antipest-protocollen waarin het onderwerp cyberpesten tegenwoordig zeker niet vergeten moet worden. Er zijn scholen die hier al heel ver in zijn en veel daarvoor ontwikkeld hebben. Andere scholen zijn er mee bezig of staan op het punt hier aan te beginnen. Een organisatie, die heel actief is op dit gebied, is Stichting "De Kinderconsument". Zij geeft voorlichting aan docenten en organiseert in overleg met de school voorlichting aan ouders en leerlingen. Zie ook het interview met de directeur van Stichting "De Kinderconsument", de heer B. Delver.

b. Hoe vaak komt cyberpesten voor op scholen?

Op grond van gesprekken met diverse personen (vertrouwenspersonen, docenten, medewerker open leer centrum en directeur kinderconsument), en literatuurstudie hebben wij vastgesteld dat cyberpesten vanaf groep 6 van de basisschool tot en met het MBO onderwijs voorkomt, ook tijdens de aanwezigheid op school. Er is echter nog te weinig onderzoek gedaan om met betrouwbare cijfers te komen.

De GGD Zuid Limburg is bezig met een onderzoek, samen met de faculteit Psychologie van de Open universiteit Nederland, naar aanleiding van signalen van scholen en ouders dat cyberpesten een groeiend probleem is. In april 2006 is er een samenvatting van de eerste resultaten van het onderzoek in een rapport uit gekomen. In hoofdstuk 4, rol van de ouders, is daar al aan gerefereerd.

In het gesprek met de vertrouwenspersonen vertelden zij dat er leerlingen bij hen zijn geweest die gepest zijn via msn, chat of Internet. Echter menen zij dat dit een topje van de ijsberg is.

De medewerker van het open leer centrum kan bij vermoeden van onheus internet gebruik, de computer van de leerling blokkeren. Dat kan op grond van de regels die zijn opgesteld door de school. Als deze medewerker vermoedt dat de leerling aan het cyberpesten is, neemt hij contact op met de mentor van deze leerling.

c. Hoe herkent een docent cyberpesten?

Cyberpesten is virtueel en niet direct visueel zichtbaar. Een situatie van cyberpesten kan zich in iedere klas voordoen. Als een docent dit signaleert of dit ter ore komt is het noodzakelijk dat hier aandacht aan wordt geschonken.

(Zie interview Klaartje de Boer). Het is van belang dat het cyberpesten gestopt wordt. Jongeren die online of in het echte leven gepest worden, ervaren meer psychosociale problemen dan jongeren die niet gepest worden. Zij hebben meer depressieve problemen, zijn eenzamer en hebben een negatiever zelfbeeld. Dit blijkt uit resultaten van het monitoronderzoek "Internet en Jongeren" van het IVO (www.ivo.nl). Als een docent of mentor ziet dat een leerling zich plotseling anders gaat gedragen zou dit een signaal kunnen zijn.

d. Wat kan de school doen?

Heel belangrijk is het cyberpesten serieus te nemen. Dit kan je doen om samen met leerlingen, docenten en andere medewerkers op scholen een internetprotocol op te stellen waar het cyberpesten in opgenomen wordt.

Er zou zowel voor de leerling, als voor docenten en andere medewerkers een dergelijk protocol opgesteld moeten worden. Daarin zou o.a. kunnen staan, dat het niet is toegestaan om te pesten, om dreigende, beledigende, seksueel getinte, racistische, (homo)discriminerende berichten te verzenden of door te sturen. Vertrouwelijke gegevens mogen niet zonder toestemming van de persoon in kwestie via het internet worden verzonden.

Mochten regels overschreden worden, dan moeten er sancties tegenover staan.

Afhankelijk van de ernst van de overtreding zou dat kunnen gaan om een waarschuwing, berisping, schorsing, computerverbod of zelfs verwijdering van school, alles voor bepaalde of onbepaalde tijd. Op elk type school (basis-, middelbare-, mbo) kan je een eigen protocol toepassen. In het interview met de vertrouwenspersonen en de medewerker van het open leer centrum blijkt behoefte te zijn om met elkaar, inclusief de leerling, te gaan werken aan gedragsregels rondom het gebruik van computers (en gsm) . (zie bijlage interview vertrouwenspersonen).

e. Wie kunnen een rol spelen om cyberpesten op school aan te pakken?

De leerlingen zelf zijn degenen die informatie kunnen geven. Men name zijn zij bekend met de mogelijkheden die er zijn met internet, msn en chatten.

Verder zijn de mentor, docenten, vertrouwenspersoon en, zeker niet vergeten, andere medewerkers zoals een conciërge, medewerker open leer centrum en cateringmedewerkers belangrijk. Een conciërge of cateringmedewerker ziet een leerling buiten de klas en vaak hebben zij een goede band met de leerlingen. Daardoor kunnen zij veranderingen van gedrag vaak ook goed signaleren. Met behulp van deze personen is het mogelijk om het cyberpesten aan te pakken met het doel het te verminderen en het liefst te stoppen.

f. Hoe kan je als (aankomend) docent het cyberpesten aanpakken?

Uit de interviews die wij in het kader van dit werkstuk gehouden hebben, blijkt dat scholing voor docenten en medewerkers nodig is.

Het is belangrijk dat docenten op de hoogte zijn waar hun leerlingen mee bezig zijn als zij op de computer aan het werk zijn. Toon interesse in wat kinderen doen op internet. Pas als je weet wat ze doen online en het er met ze over hebt, kun je ze helpen. Zij kunnen je vertellen wat Hyves of Party Peep inhoudt. Wat msn taal betekent. Maak het bespreekbaar bij je collega's, in bijvoorbeeld een teamoverleg, zo betrek je iedereen daarin. Als mentor kan je er met je leerlingen aandacht aangeven. Organiseer ouderavonden en laat je scholen. Schenk er een aantal keren per schooljaar, bijvoorbeeld tijdens de mentoruren, aandacht aan.

Nog enkele adviezen.

- Update het antipest-protocol door cyberpesten aandacht te geven.
- Verbied mobieltjes tijdens schoolactiviteiten
- Organiseer vertrouwen
- Verdiep je en school je bij in (misbruik)cyberpesten
- Geef het goede voorbeeld
- Meld narigheid
- Betrek de leerling erbij
- Betrek de ouders erbij
- Betrek docenten en andere medewerkers van de school erbij

6. Conclusies en aanbevelingen

- Cyberpesten is een sociaal probleem, waarin meerdere mensen een rol spelen. Er zijn m.n. psychosociale factoren die meespelen, zowel bij dader, meeloper als slachtoffer. Belangrijker dan dat is de sociale cultuur waar zij zich in bevinden.
- Opgroeien in een veranderende omgeving: wij als docent zullen mee moeten veranderen om een veilig leefklimaat voor de leerlingen te kunnen waarborgen.
- Internet is een grotendeels onzichtbaar fenomeen. Plato dacht al na over de ethische problematiek die onzichtbaarheid met zich meebrengt in zijn "De ring van Gyges". In dit verhaal vond een herder een magische ring. Hierdoor werd de herder onzichtbaar. De vragen die hierdoor aan de orde kwamen: "Hoe kiezen wij ons te gedragen als wij onzichtbaar zijn? Zullen wij doen wat wij willen omdat wij weten dat niemand ons kan pakken en straffen? Zullen wij iemand kwetsen in de wetenschap dat niemand het ziet? Of zullen wij doen wat juist is?"
Technologie wekt de illusie dat wij anoniem of onzichtbaar zijn.
- Een grote taak tijdens de adolescentie is de ontwikkeling van de persoonlijke identiteit (Wal, etc. 1996). Erikson beschrijft de persoonlijkheid als dynamische structuur. Juist in deze periode waarin de psychosociale ontwikkeling plaatsvindt, kan pesten daarom grote gevolgen hebben.
- Ook media spelen een rol: ik doe wat ik wil, ik neem wat ik wil.
- Als docent hebben wij een belangrijke taak om goede sociale structuur in de klas te bewaken door empathie te bevorderen en ja, ook normen en waarden bijbrengen.
- Iedere school heeft de verantwoordelijkheid een goed antipest beleid te ontwikkelen. Daarnaast is het ook van groot belang dat dit beleid door iedereen wordt uitgevoerd.

Suggesties:

- Omdat pesten een groepsproces blijkt te zijn zou het werken met rollenspel goed zijn. Leraren schijnen hier moeite mee te hebben en het vak niet aan te durven. Een voorstel naar Els Geurten, opleidingsmanager van de school of Education INHOLLAND, sector zorg & welzijn, zou kunnen zijn een workshop te organiseren, om ook in andere sociale situaties met rollenspellen te leren werken.
- De sterke band tussen pesters, cyberpesters en hun slachtoffers betekent dat er een holistische benadering essentieel is bij interventie programma's voor cyberbullying. (Q. LI).

7. Begrippenlijst:

Cyberpesten : Digitaal pesten via internet, e-mail, msn en sms

Cyber-bully : Persoon die een ander via de digitale snelweg pest of anderszins lastigvalt

Dissen : Jennen, treiteren

Hacking : Inbreken in andermans computer / profiel

Happy slapping: Iemand in elkaar slaan, dit opnemen met de mobiele telefoon en vervolgens verspreiden via het internet.

MSN bom : Met een computerprogramma eindeloos hetzelfde bericht versturen waardoor computers vastlopen.

Mobben : Emotioneel misbruik, meestal van meerdere personen gericht tegen 1 slachtoffer

Nerd : Persoon met bovenmatige interesse in techniek en computers, vaak in combinatie met een gebrek aan sociale vaardigheden.

Nickname : Pseudoniem dat men gebruikt in een chatruimte of e-mail als men zijn eigen naam niet bekend wil maken

Peergroep : Groep van gelijkgestemden, vrienden, leeftijdsgenoten, klasgenoten

8. Bronvermelding

1. Bosmans, L. licentiaat psychologie (2004), *Pesten op school vanuit het slachtofferperspectief*, verhandeling aangeboden tot het verkrijgen van de graad van Licentiaat in de Psychologie, K.U.L juni 2004 (o.l.v. Prof. Dr. Iven Van Mechelen)
2. Qing Li, (2005) *New bottle but old wine: A research of cyberbullying in schools*, Elsevier
3. Manke, Dr. B., (2005) *The impact of Cyberbullying*
4. Open Universiteit, (2006) *Cyberpesten: Big Deal?*
5. NCPC, (2007) *Teens and Cyberbullying*, Harris Interactive
6. Ortega, R, Mora-Merchan, Joaquin A. & Jager, Thomas, (2007) *Gewalt, Mobbing und Bullying in der Schule*, Empirische Paedagogik e.v.
7. Wal, v.d. J.; Mooij, de, I. ; Wilde, de, J.(2006) *Identiteitsontwikkeling en leerlingbegeleiding*. Coutinho.
8. Brinkgreve, C (2004) *Vroeg mondig, laat volwassen*. Amsterdam: Augustus
9. Delver, B. (2003) *Pandora's Mailbox*. Haarlem: Easy Computing
10. Delver, B. (2007) *Pesten is laf! Cyberpesten is laffer*. Haarlem: Vives Media
11. Delver, B. (2006) *Vet veilig internet*. Haarlem: Vives Media
12. Heffels, A. (2006) *Praten met je puber*. Overvecht: Spectrum

Gebruikte websites:

1. www.scp.nl/publicaties/boeken/97890337702873.shtml.
Een onderzoek "Nieuwe links in het gezin" van het SCP (sociaal cultureel planbureau) door Marion Duimel en Jos de Haan, maart 2007. Geraadpleegd op 8 en 26 mei 2007
2. www.ou.nl/Docs/Nieuws/Extern%20nieuws/persrapport_Cyberpesten.pdf.
Een onderzoek van de faculteit psychologie van de Open Universiteit Nederland, in opdracht van de GGD Zuid Limburg, met als titel "Cyberpesten; Big Deal?". Geraadpleegd op 15 en 26 mei 2007
3. www.ouders.nl/mopv2005-onlinepesten.htm.
Een onderzoek onder 500 kinderen van 11 tot 15 jaar in opdracht van Planet Internet, februari 2005. Geraadpleegd in mei 2007
4. www.ivo.nl.
IVO is een wetenschappelijk bureau voor onderzoek en advies op gebied van leefwijze en verslaving. Geraadpleegd op 26 mei 2007
5. www.kinderconsument.nl.
Kinderconsument komt op voor kinderen als het om internet en mobieltjes gaat. Tevens informatie voor ouders, leerkrachten en opvoedprofessionals. Geraadpleegd in mei en juni 2007
6. www.cyberpesten.be, geraadpleegd in de maanden mei en juni 2007
7. <http://cyberbully.org/docs/disinhibition.pdf>, Willard, N, M.S, J.D., 2004, *I Can't See You-You Can't See Me*. Geraadpleegd op 8 juni 2007
8. http://www.ivo.nl/upload/downloads/doc_6873_Factsheet%20Pesten%20op%20Internet%20en%20het%20Psychosociale%20Welbevinden%20van%20Jongeren.pdf, IVO-onderzoek, geraadpleegd op 6 juni 2007

Bijlage 1: Interview met Klaartje de Boer, 12 mei 2007.

Erica is 13 jaar en is in groep 7 en 8 van de basisschool erg gepest. Nu zit zij in de brugklas van het VMBO en gaat het goed met haar.

Wanneer en hoe is het pesten begonnen?

Erica was bevriend met drie meisjes. Ze waren heel hecht, maar af en toe waren er wat pesterijtjes. Dit was zowel verbaal als non-verbaal. Gaandeweg werd Erica hier gevoeliger voor en ging twijfelen aan zichzelf. Ze kreeg een heel negatief zelfbeeld. Ze ging heel erg haar best doen om aardig gevonden te worden. Op een gegeven moment sliep zij niet meer. In dit stadium probeerde ik haar zelf te adviseren en haar meer weerbaar te maken.

Vervolgens kreeg zij last van heftige hoofdpijn en buikpijn. Het pesten werd steeds erger en de gezondheid van Erica ging achteruit. Op een nacht kwam zij huilend naar mijn man en mij toe en kwam tussen ons in liggen. Zij heeft de hele nacht liggen praten over alles wat haar gebeurde.

Ze gooiden bijvoorbeeld gemene briefjes in de brievenbus, deden na hoe Erica haar brood at, zeiden rottingen en deden alsof zij een besmettelijke ziekte had. De pesterijen waren zowel verbaal als non-verbaal. Dit vond ik zo erg dat ik de volgende dag naar school ben gegaan om aan de bel te trekken. Het bleek dat haar twee juffen het pesten al hadden gesignaleerd, maar er niets aan deden. Zij hebben toen de drie pesters en Erica bij elkaar geroepen voor een gesprek. De meisjes ontkenden alles. Dit gesprek leek olie op het vuur te gooien, want de meisjes voelden zich juist wel stoer hierdoor. Tijdens een volgend gesprek beloofden zij beterschap, maar in werkelijkheid werd het gepest steeds geniepiger.

Steeds opnieuw ging ik naar school, omdat de situatie onhoudbaar werd. De school zag geen noodzaak om de ouders van de daders in te schakelen, dus besloot ik dat zelf te doen. Ik wilde de daders zelf niet benaderen, omdat ik voorzag dat ik hier op aangerekend zou kunnen worden. Ik zei tegen de ouders dat Erica zelf ook geen heilige is, dat ik ook niet tegen hun kinderen ben, maar naar een oplossing zocht voor deze situatie.

De moeder van dader 1 vond het hele gebeuren wel erg, zij zou me terugbellen maar heeft dit nooit gedaan, moeder 2 was niet geïnteresseerd en de vader van nr. 3 zei: "och, kijk eens wat Erica zelf wel niet allemaal doet".

Na veel gesprekken zonder effect op school was de situatie eind groep 7 zo ernstig dat ik geen andere oplossing zag dan overplaatsing aan te vragen voor Erica naar de andere groep 8.

Ging het in groep 8 beter?

In de andere groep 8 ging het aanvankelijk veel beter met Erica. Deze klas behandelde haar vriendelijk. Zij kreeg ook vriendinnen. De overplaatsing leek een succes.

Twee weken later begonnen de pesterijen weer. Dit gebeurde in de pauze, maar ook in de klas. De 3 meisjes stonden dan bijv. vanuit de aula naar Erica te staren.

Soms maakten zij ook allerlei gebaren naar haar. Erica kon steeds slechter leren en viel terug. De school wist niet hoe zij het probleem aan moest pakken. Ik eiste in sept. 2005 opnieuw overleg tussen de school en de ouders van de daders met instelling van sancties. De school beloofde na 2 weken contact met mij op te nemen over de resultaten van de aanpak. Ik heb er niets meer van gehoord.

Het enige dat de school deed was de meisjes zelf aanspreken met Erica erbij. Zij werd dus steeds geconfronteerd met een "overmacht" aan pesters. Achteraf had Erica bij deze gesprekken niet aanwezig moeten zijn!

Haar hoofdpijn en buikpijn waren zo erg dat de huisarts besloot verder onderzoek te doen en haar fysiotherapie voor te schrijven. Uit onderzoek kwam niets te voorschijn. De therapie hielp haar te ontspannen. De klachten werden veroorzaakt door stress.

Heel erg vind ik het dat Erica de cito toets heel slecht gemaakt heeft. Zij had de slechtste resultaten van de school! De leraar vertelde dat hij dat wel had gezien dat Erica er die dag duidelijk geen zin in had...

Er was een naar voorval bij de toiletten. De meisjes ontkenden hun schuld. In groep 8 had zij een leraar en een heel jonge juf. De juf oordeelde dat de oorzaak wel bij Erica zou liggen. Gelukkig stond er een getuige op die vertelde dat Erica gelijk had. Het incident had wel plaatsgevonden.

Ik heb de MR (medezeggenschapsraad, waarin afvaardiging van zowel ouders als leerkrachten plaats hebben) toen ingeschakeld. De MR maakte zich hard voor een antipest beleid. De leerkrachten waren furieus, omdat zij dit niet in de MR besproken wilden hebben. Zij wilden het niet openbaar wilde hebben. Zij vonden het een schande voor de school.

De interim-directeur kwam het zodoende ook te weten en was boos dat de leerkrachten hem nooit iets van dit probleem hadden verteld.

De onderdirecteur is erbij ingeschakeld. Zij heeft de meiden heel hard aangepakt. Ook zij wilde de ouders er niet bij inschakelen.

Het pesten op school is toen gestopt.

Was dat het einde van het pesten?

Nee, want toen begon het digitale pesten. Een van de meisjes zei dat zij spijt had van alles dat gebeurd was en graag weer bevriend wilde worden met Erica.

Zij nodigde Erica bij haar thuis uit en vroeg haar te MSN'en .

De andere daders waren inmiddels volgens afspraak online, zij vertelden Erica dat zij het helemaal niet goed wilden maken. "Denk maar niet dat wij het goed willen maken, het pesten zal gewoon doorgaan". Er dansten varkentjes door het beeld met de naam van Erica erbij. Er was een mannetje dat in elkaar werd geslagen met de tekst: "dat gaat jou ook gebeuren".

Gelukkig vertelde Erica mij dit meteen. Ik vind het zo uitgekookt dat Erica bij een van hen werd uitgenodigd, omdat wij zo de MSN-history niet konden achterhalen en uitprinten.

Hierna kwam ik bij de onderdirecteur voor de evaluatie na haar ingrijpen. De onderdirecteur begon zo enthousiast dat het goed ging. Ik vertelde over het cyberpesten en klaagde dat de ouders er nog steeds niet bij betrokken waren.

Wat was zijn reactie?

Inmiddels liep het tegen het voorjaar, het was vlak voor de musical.

Eindelijk werden de ouders door de school uitgenodigd. Twee ouders reageerden niet. Een moeder heeft erg gehuild en vroeg de onderdirecteur vooral aan mij te zeggen dat ze het heel erg vond.

Ik heb toch een telefoon en een voordeur? Wat is dat voor flauwe reactie?

Hierop heb ik de school aansprakelijk gesteld voor de kosten van de schade die Erica heeft opgelopen.

Zij is in deze periode gestart met een cursus bij Ziezo. Een zeer aan te bevelen cursus, waar Erica veel aan heeft gehad. De school heeft de kosten van deze cursus betaald. Dit deden zij omdat zij het er mee eens waren dat Erica dit ging volgen, maar ook om eventuele schadeclaims in de toekomst te voorkomen. Je weet nooit hoe een kind zich gaat ontwikkelen na een traumatische gebeurtenis. (Ik weet dat de directeur dit op deze manier tegen iemand van de MR heeft gezegd).

Door ZieZo is ook bevestigd dat het pesten niet aan Erica heeft gelegen. Als moeder ga je ook twijfelen aan je eigen kind. Ligt het misschien toch aan haar? De leraren keken mij met de nek aan, maar ja dat is dan maar zo.

Nu zit Erica in de brugklas van het VMBO. Hoe gaat het met haar?

Ja, heel goed gelukkig. Ze is helemaal alleen naar deze school gegaan en heeft veel nieuwe vriendinnen gekregen. Dankzij ZieZo is zij weerbaarder geworden. Haar hoofdpijn, buikpijn en slapeloze nachten zijn helemaal verleden tijd!

Wat is volgens jou het grootste probleem geweest?

Het pesten is niet in de kiem gesmoord. De pesters komen in een bepaald gedrag waar ze ook niet meer uit kunnen. Het pesten wordt "normaal", het wordt ingeslepen gedrag. De leraren hebben het probleem niet aangepakt.

Wat voor tips heb je voor docenten?

Altijd de ouders van de pesters erbij betrekken en als de ouders dat niet willen: sancties. Bijvoorbeeld: uitsluiten van de musical of schorsen. Het is zo belangrijk dat pestgedrag in de kiem gesmoord wordt omdat het grote gevolgen in de toekomst van het slachtoffer kan hebben maar ook voor de daders. Alle partijen zullen het in dit geval nooit meer vergeten.

De opvoeding begint bij de ouders, maar school is hier absoluut een verlengstuk van, samenwerking is dus noodzakelijk.

Wat voor tips heb je voor ouders ten aanzien van cyberpesten?

Hou het internetgedrag van je kind goed in de gaten. Erica mag geen computer op haar kamer. Ik vind haar veel te goedgegelovig daarvoor. Verder lees ik regelmatig mee wanneer zij aan het MSN"en is.

Is er nog iets dat je kwijt wilt over dit onderwerp?

Ja, Erica weet niets van het intensieve contact dat ik met de school heb gehad. Dat leek ons beter, zodat het niet nog moeilijker voor haar werd.

Vind jij dat je als ouder anders had moeten handelen dan je gedaan hebt?

Nee, als ik er opnieuw voor stond zou ik het net zo doen.

Bijlage 2:

Uitwerking presentatieopdracht cyberpesten

Presentatie gehouden woensdag 6 juni 2007 voor medestudenten van de deeltijd lerarenopleiding Gezondheidszorg & Welzijn van Hogeschool INHOLLAND.

Groep 1.

Had Erica anders kunnen handelen in deze situatie? Geef suggesties.

- Erica had eerder moeten inspringen op de situatie door bijvoorbeeld:
 - vertellen aan moeder
 - praten met "vriendinnen"
 - naar de juf

- Briefjes bewaren

Groep 2.

Hadden de ouders van Erica anders kunnen handelen in deze situatie? Geef suggesties.

- De ouders hadden eerder aan de bel kunnen trekken
- Openheid naar kind i.v.m. inlichten school
- Als er geen pestbeleid is en school neemt geen actie, kind eerder van school halen.
- Ouders hadden bij school moeten afdwingen dat directie andere ouders gaat bellen.
- Kind naar een andere school, echt uit de situatie halen. Enkel de groep haalt niet veel uit.

Groep 3.

Hoe had de school deze situatie aan kunnen pakken? Geef suggesties.

- Pestprotocol hanteren.
- Klassikaal voorlichting geven over pesten.
- Geef slachtoffer/daders noemen.
- Ouders inlichten.

Bijlage 3: Verslag interview met vertrouwenspersoon Lucienne Bosch, Horizoncollege te Hoorn op 5 juni en interview met vertrouwenspersoon Lenie Willers en medewerker open leercentrum (OLC), Tom Langendijk, Horizoncollege (ROC) Alkmaar op vrijdag 8 juni 2007

Uit deze interviews komt naar voren dat de school dient te zorgen voor een veilige omgeving. Dit is een regel van het Ministerie voor Onderwijs en Wetenschappen waarop toezicht wordt gehouden door een inspecteur.

Hieruit vloeit voort dat er op school zeer nadrukkelijk aandacht aangegeven dient te worden door de medewerkers. Dit zijn de mentoren, de docenten, onderwijskundig en niet onderwijskundig personeel (zoals de catering medewerkster, de conciërge, de medewerkers van het open leercentrum en de vertrouwenspersonen)

Bij intimidaties van volwassenen naar minderjarigen tot en met 18 jaar moet dit gemeld worden aan het College van Bestuur. Hierbij moet een vertrouwenspersoon worden ingeschakeld.

"Leerlingen zijn soms te open.". Dit is de ervaring van de geïnterviewde personen. Leerlingen msn'en terwijl dit niet mag op school en ook bekijken zij sites als Party Peep en Hyves. Wanneer dit bemerkt wordt door een docent of medewerker van het open leer centrum(OLC) wordt aangegeven dat de leerling hiermee moet stoppen. Ook is er een sanctiebeleid in het OLC.

Een leus van de medewerker van het OLC is: virtuele misdaad is erger dan visuele misdaad.

Internetpesten komt inderdaad ook voor in het MBO onderwijs (waarschijnlijk wel minder dan in het Basisonderwijs en het voorgezet onderwijs, maar wij hebben hier geen onderzoeksgegevens over)

Zodra dit pesten bemerkt wordt gaat de medewerker OLC naar de leerling toe die dit doet, zegt dat hij /zij hier mee moet stoppen op het internet en bespreekt dit ook met de mentor.

Ook is er een directe relatie van de medewerker van het OLC met de vertrouwenspersoon. Wanneer er een probleem door de medewerker wordt gesignaleerd bij een leerling geeft hij het visitekaartje van de vertrouwenspersoon aan de betreffende leerling die dan vervolgens zelf kan bepalen of hij/zij contact opneemt met de Vertrouwenspersoon

Soms verwijst de vertrouwenspersoon door naar het maatschappelijk werk of de Jeugdzorg, soms is er overleg met de politie over een bepaalde zaak.

Ook is er een klachten commissie op school aanwezig waar klachten van leerlingen of medewerkers van school naar toe gebracht worden.

De vertrouwenspersoon kan dan begeleiding geven.

Kortom er is een heel netwerk aanwezig. Uitgangspunt blijft het bieden van een veilige omgeving op school!!

(De beide vertrouwenspersonen en de medewerker open leer centrum, Esther H. en Nel de V. zullen in september een vervolg geven naar aanleiding van dit interview)

Bijlage 4: Interview met Bamber Delver van Stichting "De Kinderconsument"

Naar aanleiding van een ouderavond over cyberpesten die wij hebben bijgewoond zijn wij in gesprek gegaan met De heer B. Delver, directeur van Stichting "De Kinderconsument". Ook is hij schrijver van de boeken: "Pandora's Mailbox", "Vet veilig internet" en "Pesten is laf, cyberpesten is laffer".

Wat doet deze stichting zoal?

- Wij praten met kinderen en tieners over hun ervaringen m.b.t. internet en mobieltjes, zowel positief als negatief.
- Wij vragen naar hun oplossingen en ideeën
- Wij vertellen de volwassenen over de ervaringen en ideeën
- Wij geven voorlichting en begeleiding aan ouders, school, politie hulpinstanties en kinderen

De stichting richt zich vooral op basisschool en voortgezet onderwijs. In uw boekjes worden cijfers genoemd. Is er ook onderzoek gedaan naar pestgedrag op het MBO?
De indruk bestaat dat het pestgedrag op het mbo minder is, dit is echter nergens op gebaseerd. Hier zou eigenlijk verder onderzoek nodig zijn.

Hoort het aanpakken van cyberpesten tot de verantwoordelijkheid van de docent?

Vaak is pestgedrag een oplopende situatie die zich thuis afspeelt. Zit de gepeste leerling bij jou in de klas dan kun je alleen ondersteuning bieden. Zijn de ouders op de hoogte? Heeft de leerling iemand met wie hij er over kan praten?

Als de dader op school zit dan moet je er wel wat aan doen. Dit kan nooit zonder het inschakelen van de ouders. De ouders zijn essentieel. Probeer op 1 lijn te komen.

Je zou daders kunnen straffen door ze bijvoorbeeld uit te sluiten van een schooluitje. Dit als signaal dat ze echt te ver zijn gegaan.

Laat het nooit gaan, direct ingrijpen. Voorbeeldgedrag is heel belangrijk, laat zien dat het niet wordt geaccepteerd.

Waar kan een ouder terecht als de school niets doet?

Iedere school heeft vertrouwenspersonen bij wie een leerling terecht kan.

Neem anders contact op met www.PPSI.nl (project preventie seksuele intimidatie)

Wat is onze valkuil?

We denken vaak teveel in het harmonie model, alles wordt bedekt met de mantel der liefde. We moeten echter streng zijn voor onszelf. Een docent vertelde laatst dat zij een mobielvrije zone op school hadden ingesteld. Het was opvallend hoeveel ouders er opeens in het ziekenhuis lagen!

Als je als school een beleid maakt voer het dan ook uit anders werkt het niet.

Scholen gaan vaak pas de strijd aan als het al speelt. Je bent dan te laat.

Heb je tips?

Laat internetprotocollen opstellen door de leerlingen zelf. Zij zijn kundiger op dit gebied en weten wat er speelt. Zij zijn hierdoor vaak strenger als wat je zelf kunt bedenken. Hoeveel leerlingen heeft u? Zij zijn uw experts!

Laat weten dat je als school pesten niet tolereert, ook niet als het thuis gebeurt!

Het is mogelijk bepaalde websites te blokkeren en een veilige internetomgeving binnen school te creëren. Dit vergt een inspanning maar is de moeite waard. Technisch is het haalbaar!

Ouders en scholen moeten af van de "laat maar waaien" mentaliteit.

Het komt bijvoorbeeld voor dat jongeren midden in de nacht het internet opgaan als de ouders slapen. Er zijn programma's met een tijdsklok die je in kunt stellen om dit te voorkomen (Windows vista & kidcoach). Ouders nemen echter vaak de moeite niet om zich hierin te verdiepen.

Maak beleid, denk erover.

De hedendaagse cultuur maakt dat we overal een mening over hebben, constant aan het jureren zijn en cijfers geven. Een gevolg van de "afzeikcultuur" waar we in leven. Beter zou zijn als we onze schouders konden ophalen en zeggen: "Nou en?"

De stichting brengt binnenkort een politie publieks folder uit. Hierin staan tips voor ouders, jongeren en de school. Ook zit er een handig kaartje in met alle nuttige websites die hieronder vermeld staan.

Websites die een bezoek waard zijn:

www.surfsafe.nl

www.wetboekvoorjongeren.nl

www.pesttenet.net

www.kindertelefoon.nl

www.pestweb.nl

www.veilig.kennisnet.nl (voor ouders)

www.ppsi.nl

www.meldpuntcybercrime.nl

www.therulez.nl (politie)

www.chatinfo.nl

www.digibewust.nl

www.helpwanted.nl